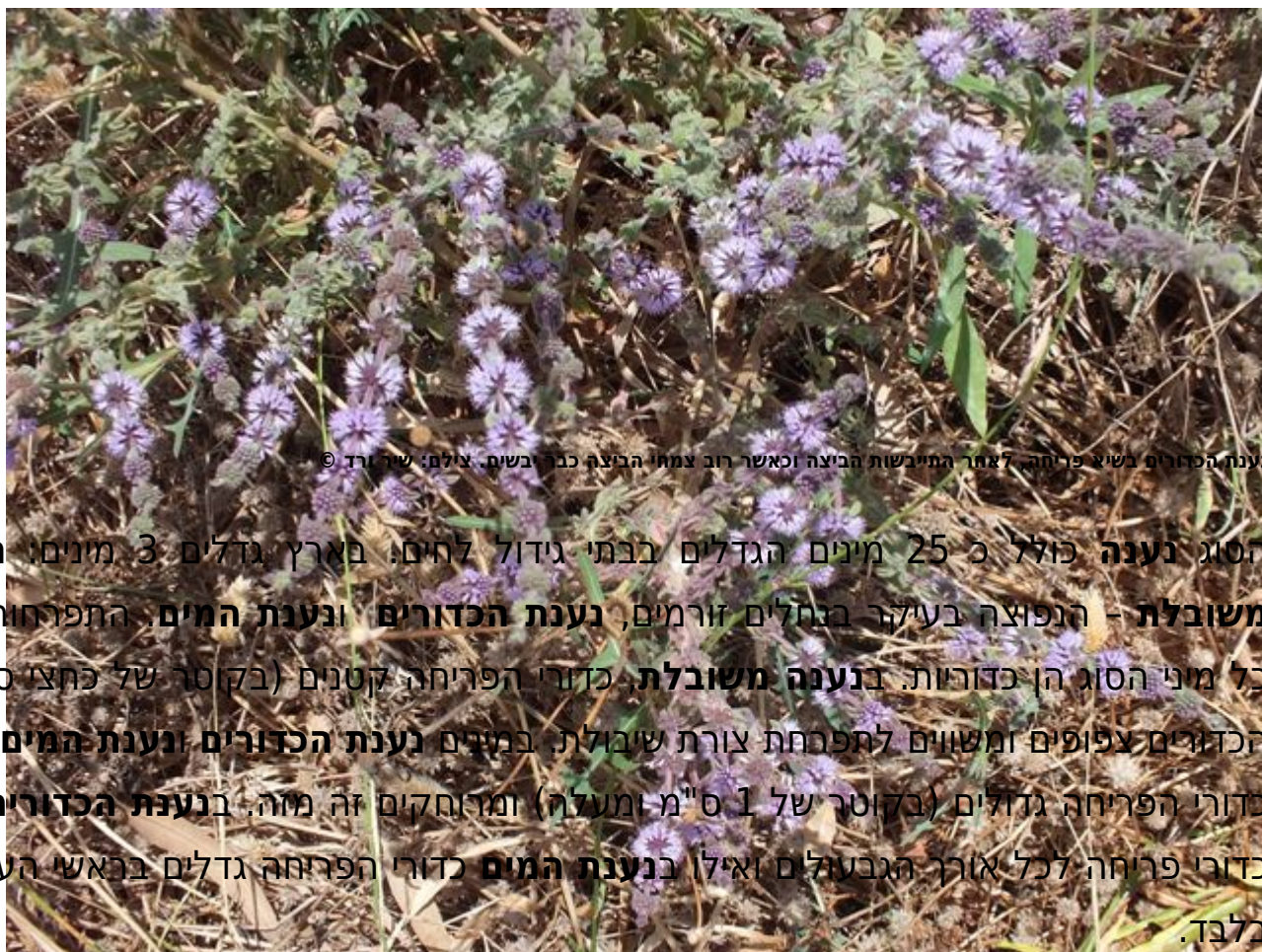

חודש אב - נענת הכדורים *Mentha pulegium*

כתב: שיר ורד

נענת הכדורים *Mentha pulegium* הינה צמח רב שנתי ממשפחת השפתניים הגדלה בבתי גידול לחים בצפון הארץ ובמישור החוף.

נענת הכדורים בשיא פריחה, לאחר המייבשות הביצה וכאשר רוב צמחי הביצה כבר יבשים. צילם: שיר זרד ©

הסוג **נענה** כולל כ- 25 מינים הגדלים בבתי גידול לחים: בארץ גדלים 3 מינים: **נענה משובלת** - הנפוצה בעיקר בבתלים זורמים, **נענת הכדורים** ו**נענת המים**, התפוחות של כל מיני הסוג הן כדוריות. ב**נענה משובלת**, כדורי הפריחה קטנים (בקוטר של כחצי ס"מ), הכדורים צפופים ומשונים לתפוחת צורת שיבולת. במינים **נענת הכדורים** ו**נענת המים**, רוב כדורי הפריחה גדולים (בקוטר של 1 ס"מ ומעלה) ומרוחקים זה מזה. ב**נענת הכדורים**, יש כדורי פריחה לכל אורך הגבעולים ואילו ב**נענת המים** כדורי הפריחה גדלים בכאשי הענפים בלבד.

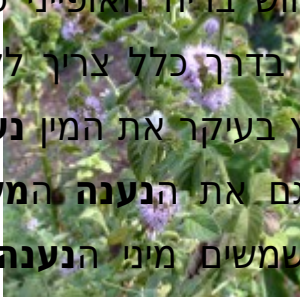

מימין: נענה משובלת- תפרחת דמוית שיבולת המורכבת ממספר כדורי פריחה צפופים. באמצע: נענת הכדורים - כדורי פריחה גדולים ומרוחקים בתחתית כל כדור יש דור של מספר עלים. משמאל: נענת המים - התפרחות הכדוריות גדולות רק בראשי הענפים, השערות קצרות יותר מאשר במין נענת הכדורים. צילם: שיר ורד ©
לחצו על התמונות להגדלה

נענת הכדורים גדלה בדרך כלל בשטחים המוצפים בחורף ומתייבשים בקיץ או בערוצים בעלי זרימה איטית (מסילים), ובדרך כלל לא נמצא אותה בנחלים בעלי זרימה חזקה. למרות שמדובר בצמח רב- שנתי, בדרך כלל חלקי הצמח העליונים נרקבים בשיא החורף והצמח מצמיח גבעולים חדשים מתוך השורשים במהלך האביב. עם התייבשות המים, יוצאים גבעולים מרובעים אלכסוניים או זקופים שעירים מאוד ועליהם עלים שעירים מאוד ומאפירים.

על גבעולים אלו מופיעות גם התפרחות הכדוריות, שקוטרן בין 1 ל 2 ס"מ. התפרחות מרוחקות זו מזו ובתחתית כל תפרחת יש דור של מספר עלים, אך בין הפרחים אין חפיות. הפרחים עצמם זעירים, הגביע באורך 3 מ"מ בעל 5 שינים ובלועו טבעת שערות. הכותרת ורודה עד סגולה, דמוית משפך, צינורה בולט מעל לגביע ואוגן הכותרת בעל 4 שינים. ארבעת האבקנים ועמוד העלים בולטים מעל לאוגן הכותרת. הפרי פרודה. הפריחה בשיא הקיץ, בעיקר בחודשים יולי ואוגוסט, אך ניתן למצוא פרטים פורחים החל מסוף מאי ובחורף שחון גם עד דצמבר.

הסוג נענה ששמו המדעי הוא *Mentha* הוא המקור לשמן המנתול המשמש בתעשיית הבשמים והמזון. על השערות הבלוטיות הנמצאות בדרך כלל על העלים הבוגרים של מיני הסוג, ישנם מספר שמנים אתריים הנותנים את טעם המנתה. **בנענת הכדורים**, ריכוז השמנים האתריים גבוה במיוחד וניתן לחוש בריח האופייני כבר כאשר מתקרבים לצמח, לעומת יתר מיני ה**נענה** האחרים שבהם בדרך כלל צריך לקטוף ולמולל את העלים כדי להרגיש את ריחם. בתרבות מגדלים בארץ בעיקר את המין **נענה חריפה**, אך בגינות תבלין פרטיות ובכפרי המיעוטים ניתן למצוא גם את ה**נענה המשובלת**. מלבד טעם המאכל מנתה, השימוש בעלים לסלט ולתה משמשים מיני ה**נענה** השונים למגוון של תרופות עממיות, בין השאר לתופעות הבאות: כאבי בטן, שיעול, פצעי בגרות, דלקות עינים, כאבי שיניים וחניכיים.

את **נענת הכדורים** ניתן למצוא במספר לא רב של אתרים בעיקר בשרון ובגולן- בין השאר בבאסה בהרצליה, אחו נוב, מסיל עסניה, שעבניה. הצטמצמות בתי הגידול הלחים ובמיוחד ייבוש הביצות ושלוליות החורף הביאו לצמצום רב במספר האוכלוסיות של **נענת הכדורים**.

נענת הכדורים. צילם: שיר ורד ©

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: ורד ש 2015 חודש אב - נענת הכדורים *Mentha pulegium*, צמח החודש העברי, כתב-עת "כלנית" מספר 2.

[חודש אב - נענת הכדורים *Mentha pulegium*](#)